

Course of Islamic paleography by Jan Just Witkam

Tasks for the student:

1. Read the bibliographical description of the manuscript.
2. Carefully compare the images of the manuscript with the proposed transliteration. Get accustomed with peculiarities of this hand.
3. Transcribe in the same way a considerable portion of that part of the manuscript which has not been transliterated. Start where the given transliteration ends. See how far you come.
4. Note remarkable or unusual ligatures and make a list of these.
5. Make an inventory of all signs and peculiarities which are different from modern practice.

MS Leiden Or. 23.361

Persian, paper, 161 ff., *naskh* script, old spelling, not dated, new full-leather binding.

Incomplete copy (beginning of the table of contents is missing; abrupt end) of a work on the interpretation of dreams by Abū al-Ḥasan ‘Alī b. Aḥmad b. Muḥammad al-Ghaznawī. No title is indicated.

The table of contents (ff. 1a-7a) begin with the mention of chapter (*bāb*) 77. As each page contains the mention of an average of eleven chapters, it may be assumed that before f. 1a, the manuscript must have contained seven more page for the table of contents. At the end of the volume, the text abruptly ends in the middle of chapter 220. The total number of chapters according to the table of contents is 228 chapters. From this can be concluded that the text of some 8½ chapters is missing at the end, possibly consisting of some eight or ten pages. From this it is clear that the work is incomplete in a minor way only.

f. 7b.

بسم الله الرحمن الرحيم |

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين و صلى الله على | نبيه محمد واله اجمعين، جنين كويد مولف اين كتاب امام | اعظم نعمان الزمان
افضل المتأخرين فخر المله والدين شيخ الاسلام | والمسلمين امام الحرمين مقتدى العريفيين وارث الانبيا والمرسلين | ابو الحسن على بن
احمد بن محمد الغزنوى رحمه الله اكرجه در علم تعبير | هر كس تصانيف ساخته اند اما اعتماد بر قول ابن سيرين است رضى الله | عنه
انج ازو منقول است واعتمادست بران درين كتاب ياد كرده شد | تا خواننده را فايده باشد ان شا الله تعالى |
اغاز كتاب | سباس مر ايزد اداذار دادفرماى را كه افرينكار همه خيرها | وشناسنده همه راز هاست بر ارنده اسمان وستاركان وروشن |
كننده خورشيد درخشان وماه تابان ونگاه دار زمين | وهرج اندر وى است وفروبارنده باران باك وبديذا ورنده | روزى جانوران از كل
واب هر جه خواست كرد وهرجه خواهد | كند وبهيج جيزش نياز نيست وكس را با جون وجرى او كار نيست | هميشه بود وهميشه باشد
بى جون وبى چگونه ليس كمنله شى وهو | السميع العليم نگاه دارين وجان ما مارا بخوذ كرامى كرد | وبر كزيد از همه جانوران وراه
نمود بدين باك وبخويشتن | شناسا كرد دو فرمانها فرمود وبزرگوارترين نواختى كى مارا بوذ | از امت محمد صلى الله عليه وسلم كرد،

f. 8a.

باب يكم | از كسانى كه خواب ايشان كم درست ايد | خواب دروغ زن درست نيابد و خواب خداوندان بلا ومحنت | درست نيابد وبعضى
كفته اند درست ايد ونيز گفته اند خواب | مرد جنب وزن حايط و خواب نارسيدگان درس نيابد | هر كه راست كوى تر خواب او درست

تر و بعضی گفته اند خواب | همه درست اید از بهر انك ملك ريان را خواب درست امذ | ووی کافر بوذ و خذای تعالی از وی حکایت کرد
صاحبی | السحر را نیز خواب درست امذ و یوسف صدیق صلوات الله علیه | ان خواب ایشان را تعبیر کرد و ایشان هر دو بت برست
بوذند | وهم جنین خواب بختنصر درست امذ و او نیز بدترین خلق بوذ | و کافر بوذ ازین باب بسیارست بس سزاوارتر کی خواب | جنب
و دروغ زن و حیاض و خذاوندان بلا و محن درست | اید کی اینها مومنانند و ایشان کافر بوذند | باب دوم | تاویل خواب دیدن بروز | بدانکه
خواب روز درست تر از خواب شب بوذ و درست ترین | خواب ان بوذ کی وقت قبلوله باشد چه ان وقت وحی بیغامبرانست | و درست
ترین خواب ان باشد کی بوقت سحر ببند تا وقت صبح | و درست ترین وقت خواب ان بوذ کی میوه بندد و ضعیف | ترین وقت خواب ان
بوذ کی وقت برك ریزان بوذ تا وقت | اب بر کشیدن درختان جون درختان اب بر کشیدند انگاه ||

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين وصلى الله على
نبيه محمد وآله اجمعين. حسن كويد عولف ابو كتاب اطام
اعطى بعمان للعلم افضل لما خرج من بحر الملوك من مسجده اسلام
والله اعلم بما حكاه من مقصدى الوصية وادبنا والمسلمين
ابو الحسن على احمد بن محمد الغزنوى رحمه الله الكهدى علم نصير
ماركس تضاريف سلطنة اندا اطام اعماد به قول ابن سيرين رضى الله
عنه الخ اذ هو مهول لمت واعماله من ان من كتاب ياد كهدى
ما خوانده را فامده باشند ان سال الله تعالى

انگار کتاب

سپاس مرا بزد دلاذارد افخای را که افزید کار ممتد
و شنا شده همه را از گاست بر ارنده اسبان و ستارگان روشن
کننده خورشید در میان و ماه تابان و نگاه دار زمین
و مریخ اندوی است و فراوانند باران پاک و مدد او نده
روزی جا نودان از کله او مریخ جواست کرد و مریخ جواهد
کند و مریخ جوش نیاید نیست و کس با جوی و جرای او کار نیست
مملکتش بود و مملکتش با مثلند چون زنی حکومد لیس مملکت سی و هو
السمیع العلمی نگاه دارین و جان طار را بخود گرامی کرد
و بر کزید ار همه جا نودان و راه نمود بدن پاک و بخوسن
شنا سا کرد و فرما آنها فرمود و برادر کوار نزن نواختن کی طار را بوز
از امت محمد صلی الله علیه و سلم کرد.

بیکم

باب اول که خواب انسان کم درست آید

خواب دروغ زن درست نباید و خواب خداوندان بلا و محنت
درست نباید و بعضی گفته اند درست آید و نیز گفته اند خواب
مرد جنب و زن حائض و خواب نارسیدگان درست نباید
مگر که راست گوی از خواب او درست تر و بعضی گفته اند خواب
مهر درست آید از بهر آنکه ملک ریایان را خواب درست آید
و وی کافر بود و حذای تعالی از وی عطایت کرد و صافی
الحمر را از خواب درست آید و موسی صدمت صلوات الله علیه
ان خواب انسان را تعبیر کرد و انسان مرد و بنت بر سرش
و هر چند خواب مختصر درست آید و او نیز بدین خلق بود
و کافر بود ازین باب بسیار است بس سزاوارتر کی خواب
جنب و دروغ زن و حائض و خداوندان بلا و محنت
آید کی اینها مومنند و انسان کافر بود

دو

باب اول خواب دادن بودن

بر آنکه خواب روز درست نداد خواب شب بودن و درست ترین
خواب آن بود که وقت قبلوله باشد چه آن وقت وحی بخامبر است
و درست ترین خواب آن باشد که بوقت بیداری باشد و وقت صبح
و درست ترین وقت خواب آن بود که مبهوم بندد و ضعف
نمیزد و وقت خواب آن بود که وقت برک در آن بود و وقت
اب برکشیدن در خان خون در خان اب برکشیدن از نگاه

خواب بدستی بازا اید با سوم

درست شدن اوقات خواب

بد آنکه خواب روز زود در دست شود و زامنت هر دو ناسد مگر
بنامه و خواب شب تا شبح، درست شود و بودگی با آنکه سال
هر سه بود و بودگی درستی خواب ما است سال نکند و باشدگی
مهران روز درست اید و دلیل و آنکه است سال نکند انفس کی خواب
یوسف الصدیق صلوات الله علیه بود انی رایت احد عشر کرکگا
ما ان وقت کی برادران مجود کردند بس سال بود و بعد از آنکه
رضی الله عنه خواب یوسف از سر جهل سال درست شد و نیز
ما جهل سال نکند درستی خواب حنا چون خواب معمر صلی الله علیه
که سکی را از بدگی خون حسن می خورد بر درستی از خواب از بر جهل سال
مدا آمدگی حسن را رضی الله عنه بکربلا بگشتند و لیسرا علم

چهارم

با اوقات حسن حاج ادوی مکر و هست

بد آنکه خفن با مردان لغات است و خفن هم در منی حوی نیکان
و سبیران بود و خفن بوقت اصاب فرو شدن نه خردی بود و کرد
دارند حسن سازد مکر با اجر روز که امنیت است ادما را مکر خردی برود
و جهل با را آورد و لیسرا علم

پنجم

آنکه خفن بر چند گونه است

بد آنکه خفن بر چهار گونه است خفن معمر است بر قفا مکر کوش است
و حی را بر خوابی که بر قفا خفه بندان خواب در سه راست بود
بلکنی منزلت و حی بود و حسن عالمان و سنان بر دست راست بود

A work on the interpretation of dreams by Abū al-Ḥasan ‘Alī b. Aḥmad b. Muḥammad al-Ghaznawī.
MS Leiden Or. 23.361, f. 8b.

و حق نوزد و خصم طمان بر دستنج بود ما طعام بکوارد و معد
 معلق بود بس مرغوانی کی اندر اول شب بلند ان حصصی نوزد و مرغوانی
 که در اخر شب بیند ان همچون خوابها دیگر باشند کی یاد کردیم و در
 روی خصم عادت درواست و مردم کی اندر روی چند ان خواب بشیر توان نباید

با
در خوابها که درست اند و نباید

باند خواب پنج گونا است کی مردم بیند از من پنج کی درست اید و تعبیر ان
 کی را کنند و ان ان باشد که فرشته خواب نماید ان درست اید
 انرا کی از بخت لوح المحفوظ با الهام خدای عزوجل نماید و دوم
 ان باشد کی اختلام باشد چون مذاک کردا سر و بن شش و جگر
 اید و انداختن وی نه نفع باشد و نه ضرر **و** سوم ان حالت نفس باشد
 و فکر اندکار دنیا **و** چهارم از غلبه اخلاط باشد کی اندک
 ادی باشد از صفرا و سودا و بلغم و خون و پنجم ان دیوان چینیان
 و جادوان از وی و ادی اندک انسان مضرت نواند کرد جز بطن خدای
 عزوجل از ان پنج کوه خواب کی یاد کردم کی درست است و کن است
 کی فرشته نماید و ان فرشته را صد تقوی نام باشد و ان فرشته را
 عظیمی جناس کی از وی کوش وی تا کف ساره وی مقصد ماکر را
 سولری کی سکر رود و وی همه خلق را بد اند نسبت و سهر و اصل و طبع
 و تسبیح کند مر خدای را عزوجل و در ان تسبیح می گوید سبحانک
 من عظیم و اعظیک لا یحرف قد ک من لا یحرف عظیمک و وی هر یکی
 بخت از لوح المحفوظ بردارد و او صرف مثل خدای عزوجل مر او را امر و
 کی چون گهی را ذنی فضا باشد حسان نماید کی را سبی پسندد که توانگری

A work on the interpretation of dreams by Abū al-Ḥasan ‘Alī b. Aḥmad b. Muḥammad al-Ghaznawī.
 MS Leiden Or. 23.361, f. 9a.